

Afdækning af litteracitet

.....
Tekst- og opgavesamling B

Tigrigna

.....

Til elever, der læser og skriver på
tigrigna som stærkeste sprog

Introduktion

Denne tekst- og opgavesamling anvendes sammen med samtaleark, Spor B.

Tekst- og opgavesamlingen indeholder **tre tekster**:

- Tekst 1: Løven og ræven
- Tekst 2: Skorpionen – et spindeldyr med brod
- Tekst 3: Søvn

Materialet til hver tekst består af **tre dele**:

1. Selve teksten
2. Elevens svarark med spørgsmål til teksten
3. Rettevejledning til tekstens spørgsmål.

Information om **valg af tekst** til eleven finder du i **samtaleark B**.

Anvendelse af tekst- og opgavesamling

Print tekst, elevens svarark og rettevejledning enkelt-sidet og i farver. Giv eleven teksten og elevens svarark og hav selv rettevejledningen liggende foran dig, mens eleven læser teksten og løser opgaverne, så du løbende kan notere elevens svar.

Giv gerne tolken kopier af tekster og elevens svarark, både på dansk og på elevens sprog.

Instruktionerne til, hvordan du gennemfører opgaverne i forbindelse med teksterne, finder du i samtalearket til Spor B.

Skriv elevens svar på opgaverne i dette materiale. Vær opmærksom på, at svarfelterne, f.eks. "Ja" og "Nej", kommer i en anden rækkefølge på elevens svarark, hvis der er tale om et sprog med læseretning fra højre til venstre.

Om oversættelserne

I nogle tilfælde bruges forskellige variationer af det samme sprogs skriftsprog i forskellige lande eller i forskellige

dele af et land. Hvis der findes et officielt standardskriftsprog, er dette anvendt i oversættelserne af de tre tekster.

Tekst 1: "Løven og ræven"

አንበሳን ወኻርያን

እቲ አንበሳ ኣብ ናቱ በዓቲ ብጎቦ ኾይኑ ነበረ።

ኣብኡ ለይትን መዓልትን ተጎምቢዩ ነበረ።

ካብኡ ሓጻርቲ ድኹም ጓዝማ ጥራይ ይስማዕ ነይሩ።

– ሓሚሙ እዩ ዘሎ ኢሎም ሓሰቡ እቶም እንስሳታት እሞ፡ ሓዘኑሉ ኸኣ።

ንኣሸቱ ህያባት ሓዞም ናብ'ቲ ናይ አንበሳ በዓቲ ክኣትው ጀመሩ።

እታ ወኻርያ ግን ንውሽጢ ኣይኣተወትን።

እቲ አንበሳ ብልምሉም ድምጺ ገይሩ ይሓታ።

– ዓርከይ፣ ንስኺ ንምንታይ ዘይትመጺ? ኩሎም እቶም እንስሳታት ኣብዚ ነይሮም እዮም ።

– ክመጽእ ሓሲብ ነይረ፣ ግን ነቲ ኣሰር እግሪ ምስ ረኣኹ ፈሪሐ። ኩሉ ኣሰር እግሪ ናብ በዓትኻ ይኣቱ፡ ካብ'ቲ በዓቲ ዝወጽእ ኣሰር እግሪ ግን የለን። ስለዚ ኣብ ደገ እንተ ጸናሕኩ ይሓይሽ በለቶ።

Billede: I-K. Eriksson.

Tekst: K. Aronsson & S. Ottosson, Min läsebok. 1993. Bearbejdet.

Tekst 1: "Løven og ræven" - Elevens svarark

ሕቶታት ካብ "አንበሳን ወኻርያን"

ነዞም ዝሰዕቡ ሕቶታት ናይ'ቲ ጽሑፍ እወ ወይ ኣይፋል ብምባል መልስ።

እወ ኣይፋል

1. እቲ አንበሳ ኩሉ ግዜ ድዩ ኣብ በዓቱ ነይሩ?
2. እታ ወኻርያ ናብ እንዳ እቲ አንበሳ ኣትያ ድያ?
3. እታ ወኻርያ ነቲ አንበሳ ህያብ ሂባቶ ድያ?
4. እቲ አንበሳ ነቶም ካልኣት እንሰሳታት በሊዑዎም ድዩ?

ነዞም ዝሰዕቡ ሕቶታት ብቻል መልሶም።

5. ትሕዝቶ እዚ ጽሑፍ እንታይ ከምዝኾነ ኣሕጽር ኣቢልካ ብናትካ ቃላት ከተዘንቱ ዶ ምኽኣልካ?
6. እቲ አንበሳ ሓሚሙ ዝነበረ ዶ ይመስለካ? ስለምንታይ ከምኡ ከምዝሓሰብካ ክትገልጹ ዶ ምኽኣልካ?
7. እታ ወኻርያ ካብቶም ካልኣት እንሰሳታት ዝገርሐት ዶ ነይራ? ስለምንታይ ከምኡ ከምዝሓሰብካ ክትገልጹ ዶ ምኽኣልካ?
8. ካብ'ዛ ዛንታ እዚኣ ሰብ ገለ ነገር ክምሃር ይኽእል ዶ ይመስለካ? ስለምንታይ ከምኡ ከምዝሓሰብካ ክትገልጹ ዶ ምኽኣልካ?

Tekst 1: "Løven og ræven" - Rettevejledning

Teksttype: Skønlitterær, fortællende tekst (fabel).

Billedet kan fremme fortolkningen af den implicite information i teksten. For at forstå historien, må læseren være i stand til at læse mellem linjerne. Fablens morale udtrykkes ikke i teksten.

Lukkede spørgsmål

Eleven svarer ved at krydse af i sit svarark.

Læseproces		Spørgsmål til eleven	Facit		Elevens svar	
			Ja	Nej	Ja	Nej
1	På linjerne	Var løven i sin grotte hele tiden?	X		☐	☐
2	På linjerne	Gik ræven ind til løven?		X	☐	☐
3	Mellem linjerne	Gav ræven løven gaver?		X	☐	☐
4	Mellem linjerne	Havde løven ædt de andre dyr?	X		☐	☐

Kommentarer:

Genfortælling

5. Kan du, med dine egne ord, kort fortælle, hvad teksten handler om?

Kommentarer:

Åbne spørgsmål

Formålet med de åbne spørgsmål er at afdække elevens evne til at argumentere ud fra teksten. Hvis eleven ikke selv motiverer sit svar, er det vigtigt at stille opfølgende spørgsmål.

Spørgsmålene stilles og besvares mundtligt.

6. (Mellem linjerne) Tror du, at løven var syg? Hvordan kom du frem til det?

Kommentarer:

7. (Mellem linjerne) Var ræven klogere end de andre dyr? Kan du fortælle, hvordan du kom frem til det?

Kommentarer:

8. Tror du, man kan lære noget af den her fortælling? Kan du fortælle, hvordan du kom frem til det?

Kommentarer:

Opgørelse

Eleven viser forståelse for tekstens indhold ved at:	Ja	Delvist	Nej
Svare på spørgsmål på linjerne	☐	☐	☐
Svare på spørgsmål mellem linjerne	☐	☐	☐
Svare på spørgsmål bag linjerne	☐	☐	☐
Genfortælle hovedtræk	☐	☐	☐
Ræsonnere og motivere egne holdninger til teksten	☐	☐	☐
Afvejet bedømmelse:	Ja	Delvist	Nej
Samlet set viser eleven grundlæggende forståelse for teksten	☐	☐	☐

Øvrige kommentarer om elevens læsning:

Tekst 2: "Skorpionen - et spindeldyr med brod"

ዕንቅርቢት - ዓሌተ ሳሬት ምስ መንደፊ

ኣብ ምወቕ ቦታታት ኣብ ዝርከብ ንኣሽቱ ነጂላት ናይ መናድቕን ኣብ ሞንጎ ኣእማንን ብኣጸብዕትኻ ምትኹታኹ ጽቡቕ ኣይኮነን። ሳእንኻ ንነዊሕ እዋን ጥራዩ እንተጸኒሑ ከትነግፎ ይግብኣካ። ምናልባሽ ሕጂ ጥራዩ ከይህሉ ይኸእል እዩ። ምኽንያቱ ዕንቅርቢት ብርሃን ኣይፈትዋን እዮን፡ ኣብ ነጂላትን ካልእ ጸልማት ስፍራታትን እዮን ኣጽቂጠን ደቂሰን ብቐትሪ ዝውዕላ። ዕንቅርቢት ኣብ ኩሉ ወገናት ዓለም ዝርከባ ምውቓት ሃገራት ይነብራ፡ ግናኹ ሳሕቲ እዮን ዝረኣዖ።

ንኣረይ ወጊእካ ምቕታል

ዕንቅርቢት ብሓቂ መርዛማት ከኾና ይኸእላ እዮን፡ ዋላ'ኳ እተን መብዛሕትኣን ዓሌታት ንዓና ንደቂ ሰባት ኣብ ሞት እንተዘዩብጽሓና። ንሳተን ከከም ዓሌተን ንውሓተን ካብ ሓደ ከሳብ ዕስራ ሰንቲመተር ይኾና፡ ግን ኩላተን ኣብ ጫፍ ጭራኣን መርዛም መንደፊ ኣለወን። ሓንቲ ዕንቅርቢት ንኣረይ ከትቐትል ከላ፡ ጭርኣ ጠውዖ ብዝባና ኣሕሊፋ ነቲ ቦተን ኣጽፋራ ሒዛቶ ዘላ ኣረይ ትወግኦ። ሓንቲ ዝፈርሐት ዕንቅርቢት ነታ መንደፋ ናብቲ ጸላኢኣ ኣቢላ ምእንቲ ከተቐንዓ ቀልጢፋ ትጠዋወ።

ዕንቅርቢት ዓቢይቲ ሳሬታትን ካልኣት ንኣሽቱ ለመምታን ብለይቲ ትሃድን። ቦቲ ኣጽፋረን ገረን ዳህሲሰን፡ ነቲ ኣረይ ቀርቂረን ይሕዝእ እሞ ቦታ መርዛም መንደፊኤን ገይረን ይቐትለኦ።

Fotografi: Wikimedia Commons.
Tekst: K. Åström, Boken om världen. 2001.

Tekst 2: "Skorpionen - et spindeldyr med brod" - Elevens svarark

ሕቶታት ካብ "ዕንቅርቢት"

ነዘም ዝሰዕቡ ሕቶታት ናይ'ቲ ጽሑፍ እወ ወይ ኣይፋል ብምባል መልስ።

እወ ኣይፋል

1. ዕንቅርቢት ጸልማት ይፈትዋ ዶ?
2. ኩለን ዕንቅርቢት ድዩን ንደቂ ሰብ ክቐትላ ዝኽእላ?
3. ኩለን ዓሌት ዕንቅርቢት ማዕረ ድዩ ግዝፈን?
4. ዕንቅርቢት ንኣረይ ብኣጽፋራ ዲያ ትሕዞ?

ነዘም ዝሰዕቡ ሕቶታት ብቐል መልሶም።

5. ትሕዞቶ እዚ ጽሑፍ እንታይ ከምዝኾነ ኣሕጽር ኣቢልካ ብናትካ ቃላት ከተዘንቱ ዶ ምኽኣልካ?
6. ኣብ'ዚ ጽሑፍ ብዛዕባ ዕንቅርቢት፣ ሰብ ሳእኑ ክነግፍ ይግብኦ ዝብል ኣሎ። ስለምንታይ ይመስለካ ከምኡ ክገብር ዝግብኦ? ስለምንታይ ከምኡ ከምዝሓሰብካ ክትገልጽ ዶ ምኽኣልካ?

Tekst 2: "Skorpionen - et spindeldyr med brod" - Rettevejledning

Teksttype: Beskrivende faktatekst.

Billedet kan skabe en vis forforståelse. Informationen i teksten er primært udtrykt eksplicit, men det kræver, at elever læser mellem linjerne for at kunne besvare de åbne spørgsmål. Teksten indeholder nogle emnespecifikke ord.

Lukkede spørgsmål

Eleven svarer ved at krydse af i sit svarark.

Læseproces		Spørgsmål til eleven	Facit		Elevens svar	
			Ja	Nej	Ja	Nej
1	På linjerne	Kan skorpioner lide mørke?	X		☐	☐
2	På linjerne	Kan alle skorpioner slå mennesker ihjel?		X	☐	☐
3	På linjerne	Er alle skorpionarter lige store?		X	☐	☐
4	På linjerne	Fanger skorpionen sit bytte med klørne?	X		☐	☐

Kommentarer:

Spørgsmålene 5-6 stilles og besvares mundtligt.

Genfortælling

5. Kan du, med dine egne ord, kort fortælle, hvad teksten handler om?

Kommentarer:

Åbent spørgsmål

Formålet med det åbne spørgsmål er at afdække elevens evne til at argumentere ud fra teksten. Hvis eleven ikke selv motiverer sit svar, er det vigtigt at stille opfølgende spørgsmål.

6. (Mellem linjerne) I teksten om skorpionen står der, at man bør ryste sine sko. Hvorfor tror du, at man bør gøre det? Kan du fortælle, hvorfor du tror det?

Kommentarer:

Opgørelse

Eleven viser forståelse for tekstens indhold ved at:	Ja	Delvist	Nej
Svare på spørgsmål på linjerne	☐	☐	☐
Svare på spørgsmål mellem linjerne	☐	☐	☐
Genfortælle hovedtræk	☐	☐	☐
Ræsonnere og motivere egne holdninger til teksten	☐	☐	☐
Afvejet bedømmelse:	Ja	Delvist	Nej
Samlet set viser eleven grundlæggende forståelse for teksten	☐	☐	☐

Øvrige kommentarer om elevens læsning:

Tekst 3: "Søvn"

ድቃስ

ኩሉ ድቃስ የድልዮ፡ ሰብ ይኹን እንሰሳ። ግን ስለምንታይ? ናይ'ዚ መልሲ ተመራመርቲ እውን አይፈልጥምን እዮም። ወይ ከአ አብ ግዜ ድቃስና እንታይ ከም ዘጋጥም። ድቃስ ከም ዘድልየና ግን - ፈጻሙ አየጠራጥርን። ብዘይ ድቃስ ምሞትና።

ድቃስ ሓደ ዓይነት ዕረፍቲ ኢዩ። ኣብ ከባቢኻ እንታይ ይካየድ ከም ዘሎ ግን ኣይተሰተውዕልን ኢኻ። ብኻልእ ኣዘራርባ ኣብ ግዜ ድቃስካ ምስ ውኅኻ የለኻን ከበሃል ይክአል። ግን ከቢድ ዘይኮነ፡ ካብ ምብርባር ክኸልክለካ ዘይክእል።

ዑደት ድቃስ

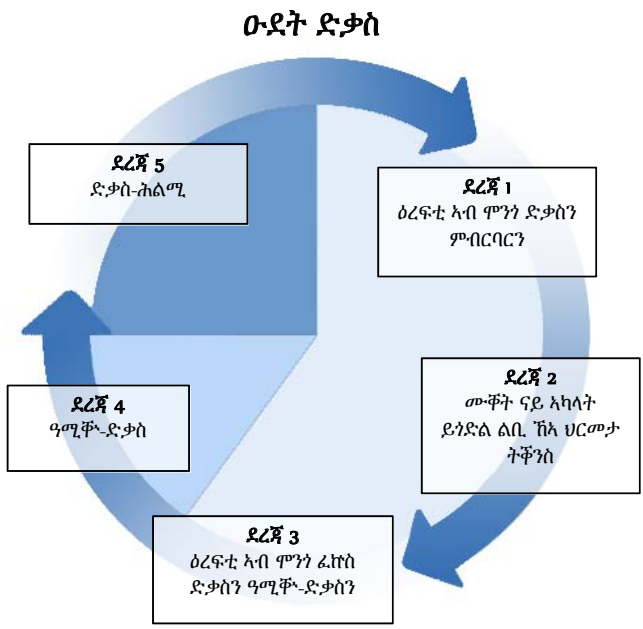
ድቃስ ኣብ ነፍስወከፍ 90 ደቐይቕ ዝንውሓቱ ተደጋጋሚ ዙርያታት ይካየድ። ነፍስወከፍ ዑደት-ድቃስ ሓሙሽተ ደረጃታት ኣለዎ፡ ስእሊ ዑደት-ድቃስ ተመልከት።

ድቃስ-ሕልሚን ዓሚቕ-ድቃስን

እቲ ሓምሻይ ደረጃ፡ ድቃስ-ሕልሚ ይበሃል። ሽዑ ኣዲንቲ ቀልጢፎም ይንቀሳቕሱ። ሽዑ ኸአ ኢና እንሓልም። ድቃስ-ሕልሚ ፈኩስ'ዩ፡ ኣዕሚቕና ኣይኮንናን ንድቃስ ማለት'ዩ። ድቃስ-ሕልሚ ኣብ ነፍስወከፍ 90 ደቐቕ ይደጋገም፡ ዳርጋ ሓደ ርብዒ ናይቲ እንድቅሰሉ ግዜ ከአ ይጸንሕ። እቲ ካልእ ደረጃ እቲ ዓሚቕ-ድቃስ'ዩ። ሽዑ'ዩ እቲ ኣካላት ዝህደስ፡ ንሕና ኸአ ሓደስቲ ነገራት ናይ ምምሃር ክእለትና ዝዓቢ። ኣብ ግዜ ዓሚቕ-ድቃስ ፍልጠትና ይስሰን እም ብቐሊሉ ኣብ ኣእምሮና ይቐረጽ። ኣብ ዕድመ ዝደፍኡ ሰባት ሓደ ክፋል ናይቲ ዓሚቕ-ድቃስ ይጠፍእ። ሽዑ እቲ ኸሉ ብቐትሪ ዝተማሃርዎ ንኸዝከርዎ ይጽግሞም። ብቐሊሉ ኣብ ኣእምሮአም ኣይሰርጽን።

ድቃስ ምትካእ

ሓደ መዓልቲ ኣጸቢቕኻ እንተ ኣምሲኻ ንጽባሒቲ ለይቲ ዕጽፊ ገረ ክድቅስ ከድልየኒ እዩ፡ ኢልካ ምእማን ቀሊል'ዩ። ግን እዚ ልክዕ ኣይኮነን። ኣካላትና ንዝሓለፎ ድቃስ ኣብ ምትካእ ጽቡቕ ክእለት ኣለዎ። ውሑድ ድቃስ እንተ ደቂስካ ብዓሚቕ-ድቃስ ክትትካእ ትኸእል ኢኻ።

Figur G. Wallentin. Tekst: H. Borgström, Kroppens mysterier. 2010. Bearbejdet.

Tekst 3: "Søvn" - Elevens svarark

ሕቶታት ካብ “ድቃስ”

አየኖት ሓሳባት እዮም ምስቲ ብዛዕባ ድቃስ ተጻሒፉ ዘሎ ጽሑፍ ዝሰማምዑ? ኣብቲ ድሕሪ ነፍሰወከፍ ሓሳብ ዘሎ እወ ወይ ኣይፋል ዝብል ክፋት ቦታ ሓደ ምልክት X ግበረሉ።

እወ ኣይፋል

1. እቶም ተመራመርቲ፡ ደቂ ሰባት ንምንታይ ድቃስ ከም ዘድልዮም ይፈልጡ'ዮም።
2. ኣብ ግዜ ድቃስ-ሕልሚ፡ ሰብ ፈኸስ ድቃስ ኢዩ ዝድቅስ።
3. ንሕና ዝነውሐ ክፋል ናይ ለይቲ ንሓልም ኢና።
4. ካብ ድሕሪ ድቃስ-ሕልሚ ቅድሚ ድቃስ-ሕልሚ እንተ ኣበራብሩና ይቐልል።

ኣብቲ ቅኑዕ እዩ ኢልካ እትኣምነሉ መልሲ ምልክት X ብምግባር ነዚ ሓሳባት ቐጽሎ። ሓደ ምልክት ጥራይ ኢኻ እትገብር።

5. ሰብ፡ ሓደ ወይ ክልተ ለይቲ ውሑድ ድቃስ እንተደቀሰ...

U	ምእንቲ ዝሓለፎ ድቃስ ክመልስ ኣብቲ ዝቐጽል ለይቲ ዕጽፊ ገይሩ ክድቅስ የድልዮ ።
A	ኣብ ዝቐጽል ለይቲ ኣዕሚቐ ብምድቃስ ኣካላቱ ክትክእ ይኸእል።
ሐ	ነቲ ዝሰኣኖ ድቃስ ምእንቲ ክትክእ ንጽባሒቱ ምሽት ቀልጢፉ ከይዱ ክድቅስ ከግደድዮ ።

ንዝሰዕብ ሕቶ ብቐል መልሶ።

6. ከመይ ገርካ ኢኻ መልሲ ናይ ሕቶ 5 ክትፈልጦ ዝኸኣልካ?

Tekst 3: "Søvn" - Rettevejledning

Teksttype: Forklarende faktatekst.

Diagrammet viser søvncyklussens forløb og fordelingen mellem de forskellige søvnstadier. Teksten indeholder flere emnespecifikke ord. Teksten kan forstås uden diagrammet, men spørgsmål 3 og 4 kræver, at eleven kan læse diagrammet og drage en konklusion på baggrund af informationen.

Lukkede spørgsmål

Eleven svarer ved at krydse af i sit svarark.

Læseproces		Spørgsmål til eleven	Facit		Elevens svar	
			Ja	Nej	Ja	Nej
1	På linjerne	Forskere ved, hvorfor mennesker har brug for søvn		X	☐	☐
2	På linjerne	Under drømmesøvnen sover man overfladisk	X		☐	☐
3	På linjerne	Vi drømmer størstedelen af natten		X	☐	☐
4	Mellem linjerne	Det er lettere at blive vækket før drømmesøvnen end efter drømmesøvnen		X	☐	☐
5	På linjerne	Hvis man har sovet for lidt en eller to nætter...				
		A. har man brug for at sove dobbelt så meget den næste nat, for at indhente søvnen.				☐
		B. kan kroppen kompensere for det ved at sove dybere den næste nat.		X		☐
		C. må man gå i seng ekstra tidligt den næste aften, for at indhente den tabte søvn.				☐

Kommentarer:

Genfortælling

Spørgsmål 6 stilles og besvares mundtligt.

6. Kan du, med dine egne ord, kort fortælle, hvad teksten handler om?

Kommentarer:

Opgørelse

Eleven viser forståelse for tekstens indhold ved at:	Ja	Delvist	Nej
Svare på spørgsmål på linjerne	☐	☐	☐
Svare på spørgsmål mellem linjerne	☐	☐	☐
Genfortælle hovedtræk	☐	☐	☐
Ræsonnere og motivere egne holdninger til teksten	☐	☐	☐
Afvejet bedømmelse:	Ja	Delvist	Nej
Samlet set viser eleven grundlæggende forståelse for teksten	☐	☐	☐

Øvrige kommentarer om elevens læsning: